

կերպով գիւղատնտեսութիւն էին սովորեցնում, սկսեց երկրագործութեամբ պարապել: Երբ նրան հարցնում էին, թէ ինչո՞ւ ես այդպէս անում, նա սովորաբար պատասխանում էր. «ախար այդ բոլորն էլ մեր երկրին պէտք են... Եւ այդպէս, Կարօն շատ բան սովորեց, բայց ամէն առարկայ թերի կերպով սովորեց: Նրանայագ եռանդը միշտ ձգտում էր միանգամից կլանել բոլոր ուսմունքները: Բայց Սազօն վերջը մտաւ մի վաճառականական դպրոց եւ այնտեղ աւարտեց:

— Զաւլադի հետ մենք ծանօթացանք շատ ուշ. նա սովորում էր մի հոգեւոր դպրոցում եւ ուղարկուած էր այնտեղ Ձեյթունի բողոքական միսիոնարների ձեռքով: Նա բնիկ զեյթունցի էր: Սկզբում նա խոյս էր տալիս մեզանից, յետոյ այնքան ընտելացաւ, որ սկսեց շուտ-շուտ յաճախել մեզ մօտ: Նա իր դպրոցի յառաջադէմ աշակերտներից մէկն էր եւ, դեռ չաւարտած, նրան ուղարկում էին Նիւ-Եօրքի շրջակայ գիւղերը, փորձնական քարոզներ կարդալու: Կարօն չէր սիրում նրան, իսկ մենք ամէնքս յարգում էինք: «Ի՛նչ էլ որ լինի, տէրտէրի հոտ է գալիս դրանից», միշտ այդ էր կրկնում Կարօն եւ հեռանում էր նրանից: Մստեր Ֆիշերը խորհուրդ էր տալիս նրան՝ թողնել աստուածաբանութիւնը եւ մի այլ առարկայ ընտրել, բայց նա չէր ընդունում:

— Եւ շատ լաւ էր անում, — ընդհատեցի ես Ասլանի պատմութիւնը, — հիմա նրա աստուածաբանութիւնը մեզ պէտք է գալիս, թէւ միսիոնարների օգտին չէ ծառայում:

— Բայց նա յետոյ փոխեցաւ, — պատասխանեց Ասլանը, — երբ վերադարձաւ իր հայրենիքը եւ տեսաւ միսիոնարների անպիտանութիւնները: Սկզբում նա, նոյն հոգով կրթուած, մի մոլեռանդ միսիոնար էր: Այդ թողնենք, անցնենք դէպի մեր պատմութիւնը:

— Մի անգամ արտասուքը աչքերում մտաւ ինձ մօտ Կարօյի բարերարի թոյրը: Դա մի պառաւ աղջիկ էր, որ ուխտել էր ամուսնական միսիթարութիւնը փոխարինել բարեգործական միսիթարութեամբ եւ մի որբանոցի հոգաբարձուհի էր դարձել: — «Նա չկայ», — բացազանչեց գունաթափ օրիորդը եւ թուլացած կերպով ընկաւ իմ բազկաթոռի մէջ. — «Երեք օր է, որ տուն չի վերադարձել, ոչ մի նամակ չի թողել եւ անյայտացել է»... Օրիորդը սկսեց դառն կերպով հեկեկալ: Ինձ անհնար եղաւ միսիթարել նրան, մինչեւ ներս մտան իմ տան տիկինը եւ նրա աղջիկները: — «Նրա բոլոր ծանօթների մօտ գնացի», — կրկնում էր խեղճ օրիորդը արտաստալի ձայնով, — «ոչ ոք նրա մասին ոչինչ չգիտե... Ես նրան ճանաչում եմ... նա մի արկածախնդիր տղայ է... անպատճառ նրա հետ մի բան պատահած կլինի»... Ես օրիորդին թողեցի իմ սենեակում եւ իսկոյն վազեցի մստեր Ֆիշերի մօտ: Սկզբում մտածում էի, թէ